

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 1-20.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poig poštne šee 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 . 50 za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamske tije so proste poštne.

Ustava in šolstvo.

Uspešno človek lahko razvija svoje sile le v državi, posebno v modernu urejeni državi.

Tudi naša država ni umeten stvar, temveč je naraven produkt zgodovinskega razvoja. Ima svoje napake, ampak v taki obliki, kakršno se ji namerava dati, je potrebna. Izpodnesimo ljudstvu državo in njeno avtoriteto, vzemimo človeštvu sploh državno obliko in ne bo moglo nadalje socialno vztrajati; in ravno tako bodo avtonomne dežele s separatističnimi tendencami v državi samo vegetirale, brez krepkega življenja in brez veljave na zunaj, ako njih avtoriteto postavimo nad avtoriteto države.

Skupno z bojem za ustavo države se obje tudi boj za temelj šolske zakonodaje in uprave.

Priznati moramo, da se mora v javni vzgoji zrcaliti tudi značaj splošnih razmer, da mora tudi v organizaciji šolstva priti do izraza državno-pravnih razmer. Torej tudi pri nas bo šolstvo moralo imeti značaj državne oblike. Ta značaj se bo zrcalil v delitvi uprave med državo in samoupravnimi krajevnimi edinicami. Pri tem pa mora biti v nas vseh prepričanje, da je dolžnost nas vseh položiti akcent pri vzgoji na stran države.

Vedno bolj se bližamo tej borbi: eni bodo oponirali in hoteli položiti ves akcent avtonomnih in separatističnih stremeljenj s povdankom lokalnega patriotizma, drugi bodo zopet imeli pred seboj bodočnost in interes države, kateremu podvračajo vse in bodo postavljali ves prevdarek na stran državnih potreb.

Če ne bo imela država v zadostni meri vpliva na šolstvo, če se šolstvo prepusti avtonomističnim in separatističnim stremeljenjem lokalnega patriotizma, potem se razdrobi in razprši ono, kar nam more v resnici ostati skupnega, potem se razprši v več smeri izobrazba, potem se razprši v centrifugalni vrtilinec kultura.

Ako je kaj, kar nam mora biti skupnega, je to prav gotovo kultura. Samo duševni princip zmore različne neenakosti, ki pri nas obstojajo, od časa do časa polagoma izravnati in dovesti sčasoma do po-

polne edinosti, ki jo zahteva močna država. Povsod tam, kjer obstoja tako posebna konfiguracija notranjosti države kakor je pri nas, mora imeti državno vzgojo v svoji roki. Ako predstavlja ljudstvo državo, je torej tudi dolžnost države, da predstavlja ljudstvo; in če hoče biti današnja država res ljudska država, mora biti tudi ljudsko šolstvo državna zadeva, ker sicer ne prideta nikdar ti dve potenci, ki bi se morali medsebojno združevati, v tovoljni meri vkup.

Zato je vzgoja potom države in za državo povsod tam potrebna, kjer je ustanoviti veliko in notranje močno državo, ta se združijo vsi deli za višjo enoto in ta državni centrum skrbi za to, da pride v vse dele in v vsak organičen člen zavest celote in skupnosti. Od višje enote se mora to zavest prenesti v nižjo; zato mora država postaviti temeljni, osnovni tip vzgoje in ne smemo nikdar pristati na to, da bi se z razpršitvijo in razdelitvijo šolske zakonodaje na posamezne pokrajine, utrjevale in pomnoževale še plemenske in druge različnosti, ki obstojajo — tudi potom šolstva.

Zato mora država v prvi vrsti in predvsem sodelovati pri ureditvi šolstva; država položi osnovo, na kateri si upravne edinice postavijo in uredijo svoje šolstvo krajevnim prilikam potrebno in njenemu napredku odgovarjajoče — v kar jim bo demokratična država dala pristo roko ter jih ne bo ovirala.

Bodočnost naše države, ki se ima bojevati s tolikimi zaprekami in težavami na zunaj kakor nobena izmed po vojni nastalih držav, je v prvi vrsti odvisna od inteligence prebivalstva. Zato mora že ustava imeti jasno določbo o šolski zakonodaji in upravi, da se ne bo delalo iz šolskega vprašanja zopet politično-strankarsko vprašanje, ampak da ostane šolstvo državna zadeva, in da se bo jasno stalo — le na stališču ustave.

JOS. BRINAR:

Meščanska šola in nižja srednja šola.

Število meščanskih šol v Sloveniji sicer razveseljuje naraščajo, toda nismo si še edini v nekaterih vprašanjih notranje

šolske organizacije; zato je nujno potrebno, da se porazgovorimo o tem, preden postavimo meščansko šolo na trajen temelj šolskega zakona.

Poleg drugih perečih vprašanj se mi vidi posebno važno: da dobimo učne načrte in da se na podlagi teh načrtov prirede potrebne učne knjige. Na nekaterih meščanskih šolah so sicer že izvršili celo podrobne učne načrte, toda vse to je prirojeno še za prvo silo, za prehodno dobo. Preden se lotimo podrobnega dela, je brez dvoma treba, da imamo splošen normalni učni načrt, ki daje določen skupen okvir za vse meščanske šole v naši državi. Šele v okviru normalnega učnega načrta si bodo mogle posamezne šole dokončno ustvariti svoje podobne načrte, ki bodo seve, prilagodeni krajevnim razmeram dotične šole. Gotovo je namreč, da se bo podroben načrt n. pr. meščanske šole v Ljubljani precej razlikoval od načrta v Murski Soboti ali od onega kje v Banatu. Gotovo pa je tudi, da naj bo vsem tem učnim načrtom enoten okvir, tako da bodo učenci mogli prestopati (ob selitvah itd.) na druge meščanske šole, ne da bi nespešno nadaljevanje učenja zadelo na prevelike ovire.

Ta okvirni načrt je pa treba omejiti 1. navzdol proti osnovni šoli, oziraje se posebno na starost učencev ter na predelano učno snov, ki jo prinese učenec iz osnovne šole, v čemer ni enotnosti niti v Sloveniji; 2. navzgor z ugotovitvijo končnega učnega smotra, določujočega obseg znanja, ki ga naj ponese učenec v življenje ali katero je potrebno za vstopanje v višja učilišča; 3. spopolniti je treba okvirni načrt ob straneh, t. j. označiti bi bilo meje proti drugim šolam, ki poučujejo učence približno enake starostne stopnje (v prvi vrsti nižji razredi srednjih šol); a ob teh mejah nam je pomisliti, v koliki meri se naj pri učnih načrtih meščanske šole oziramo tudi na te z nami vzporedno delujoče šole, ki imajo svoje posebne učne smotre.

In o tem zadnjem vprašanju hočem danes izpregovoriti dve, tri, da pobudim prepotrebno razmišljanje, preden si ustvarimo enoten normalni učni načrt.

»Meščanska šola bodi sama sebi namen ter se ne oziraj na druge šole!« tako

zahtevajo nekateri pedagogi. V splošnem je ta zahteva upravičena, vsaj v tem, kar se tiče glavnega smotra meščanske šole: podati učencem neko zaključno znanje, ki usposablja za praktično življenje, ter poleg tega ustvariti učencem tudi solidno podlago za nadaljnje študije na učiteljskih in raznih strokovnih šolah. Toda če je mogoče sestaviti tak načrt, da bi učenci meščanskih šol lahko prestopali tudi v sorazmerne razrede srednjih šol, ne da bi meščanska šola pri tem popuščala v bistvenih svojih uredbah, to, menim, bi bilo samo v korist ne le meščanski šoli, marveč bi tudi zelo ustrezalo našemu prebivalstvu. In da premostimo naše vprašanje tudi z vidika roditeljev, je gotovo pravično. Ako prikrojimo učne načrte meščanskih šol in načrte nižjih razredov srednjih šol tako, da bo učencem omogočeno prestopati iz višjih razredov meščanske šole v nadaljnje razrede srednjih šol, bi dosegli poleg drugega tudi tele ugodnosti:

1. Omejili bi število učencev v nižjih razredih srednjih šol in s tem tudi vsaj deloma omilili pereče vprašanje o dijaških stanovanjih, ki prihaja v naših mestih od leta do leta obupnejše;

2. otroci bi ostali v oskrbi in nadzorstvu roditeljev v dobi (11.—15. leto starosti), ko se marsikateri učenec ponesreči vsled slabe družbe, pomanjkljivega nadzorstva itd., tako da tava potem kot »zguljen študent« brez pravega cilja v žalostno življenje napol izobraženega proleta;

3. večina otrok ob vstopu v I. razred srednje šole še ne pokaže, za katero panogo znanosti ima posebno nadarjenost in veselje; na meščanski šoli pa se ta duševni razvoj že kolikor toliko jasneje očrta, in roditelji ne bodo več tako na slepo izbirali bodočega stanu svojim otrokom, osobito ako se bodo naslanjali na nasvete dotičnih strokovnih učiteljev.

Ako v glavnih potezah približamo meščansko šolo in nižje razrede srednjih šol s tem še ne pristanemo na zahtevo, da bi morali obe vrsti šolstva izenačiti v neko enotno meščansko-nižjo srednjo šolo. Saj srednja šola pripravlja na višje študije, meščanska šola pa v prvi vrsti za praktično življenje. Zato ne bomo popu-

LISTEK

Pomladanski koncert „Ljubljanskega Zvona“.

S posebnim zanimanjem sem se dne 18. aprila udeležil tega koncerta, ki nam je nudil večina nove, še neizvajane moške, ženske, mešane vokalne zборе in samospeve našega tovariša, genialnega, nemospeve našega skladatelja g. Emila Adamiča. Njegova glasbena duša je neizčrpn vrec vedno novih, svežih melodij, ki se na mah prikupijo poslušalcu, zaradi zajete so iz narodno čutečega srca in zato uglašene v pristnem narodnem duhu. Od srca smo hvaležni tovarišu Adamiču za te glasbene bisere z željo, da bi bili kmalu izdani v tisku.

Pevski zbor »Zvonašev« je od zadnjega jesenskega koncerta pokazal razveseljen napredek v kvantitativnem in kvalitativnem oziru. Na odru je nastopilo 46 pevcev in 48 pevk, sama mlada, krepka zrla. Moški zbor je glede sorazmernosti glasov strnjen v polnozvočno celoto, vendar tenorji semintja nekoliko preglašajo

base. V ženskem zboru imajo soprani povprečni lep, naraven glasoven material, alti pa prilajajo tudi v nižini do dovoljnega izraza. Ves zbor ima prav lep nastop in prav dobro disciplino. Pozorno in zaupljivo gleda na svojega učitelja, marljivega, energičnega in vrlo izkušenega pevovodjo g. Zorko Prelovca, ki je pokazal da s posebno lahkoto obvlada pod taktirko tudi velik pevski zbor. Ne ugaja mi pa njegova navada, da pri intoniranju vsake pesmi zaigra na klavir ves prvi takt, dočim bi popolnoma zadostovalo, da udari le prvi akord pesmi in še enkrat vsak posamezni ton tega akorda, če se mu zdi potrebno. Čemu opozarjati publiko na začetek napeva, ki ga pevski zbor itak zna? Tudi njegov pohod od pevca do pevca pred izvajanjem in po izvajanju pesmi je povsem odveč. Zbor, ki je temeljito naštudiral pesem, ne potrebuje nikakih pojasnil ali podatkov tik pred izvajanjem, kakor tudi ne gre po odpeti pesmi očitati pevcem kako nepravilnost, ki jo je žul med izvajanjem; to opravi lahko takoj po odstopu za odrom. Naj opusti te navade, pa bo sigurno še uglednejši pevovodja.

V prvem nastopu je moški zbor odpel pet pesmi, izrazito in v pravilnem tempu; vokalizacija prav dobra, dinamika lepo izvedena. Vse so navdušile občinstvo, a najbolj je ugajala razposajeno-vesela »Fantovska«, ki so jo morali ponoviti.

Za moškim zborom je nastopil ženski v dvospelih »Dragemu so se oči skalile« in »Solnce sije, zeleni livada«, ki jih je izvajal dokaj izrazito. Spremljevanje na klavirju je jako diskretno igral g. kapelnik Brezovšek.

Operni pevec g. Josip Križaj iz Zagreba nam je zapel »Noč je žalostna, kakor moje misli...« in »Ave Marija« v ruščini, ki jih je Adamič uglašil v ruskem ujetništvu; prva otožna, druga nam slika tiho večerno razpoloženje. V samospetu »Noč« se nam je Adamič pokazal v popolnoma novi — moderni luči; jako značilna, originalna in lepa je »Pesem nočnega čuvaja«, ki je močno ugajala občinstvu. Odločno najlepši pa je samospet »Nocoj je pa sveža noč«, izborna posrečena, preprosta, nežnočustvena pesem v narodnem duhu, ki je kar elektrizovala poslušalce. Frenetičnega aplavza in glasnega priznanja kar ni bilo konec, tako, da

jo je moral g. Križaj dvakrat ponoviti. Sploh je g. Križaj prednašal vse pesmi z umevanjem izrazito, naravnost mojstrsko; njegov glas je lep, polnodoneč in jako obsežen. Burno odobravanje občinstva je prizvalo na oder skladatelja Adamiča, ki mu je »Ljubljanski Zvon« poklonil lep venec s trobojnicjo.

Po odmoru je nastopil mešani zbor in zapel šest pesmi. »Večer« je kontrapunktično uglašben kanon — novost v slovenski glasbeni literaturi; »Mlad junak« je že znana pesem z Matičnih koncertov. V tej pesmi so se posebno odlikovali alti v ne-lahkem, zavitem spevu, ki so ga izvedli jasno in točno. Značilni konec, kanon v »Mladem junaku« je zbor moral ponoviti. Obe pesmi sta lepo uspeli. Naslednje tri pesmi: »Če ti ne boš moj...«, »Kdor je truden...« in »Ne maram tebe«, ki jih je skladatelj poklonil »Ljubljanskemu učiteljskemu zboru«, so znanke z učiteljskega koncerta.

Pesem »Če ti ne boš moj...« je »Ljubljanski Zvon« prednašal odločno prepričano; posledica je bila padanje glasov kar za cel glas. »Kdor je truden...« je bila nekoliko kočljiva v srednjem delu, ki je

ščali v važnih točkah učnega načrta meščanske šole, kakor n. pr. glede praktičnega računanja in nauka o knjigovodstvu, ki dajeta učencem prepotrebno znanje za življenje; nobenih koncesij ne bomo dovoljevali na škodo nekaterih poglavij prirodopisa, kemije, praktičnega uporabljane geometrije v vsakdanjem življenju itd.

Nasprotno pa ne vidim razloga, zakaj se razlikujeta učna načrta obeh vrst šol tako bistveno, n. pr. v zemljepisju in zgodovini. Glede zvezdoznanskega in prirodznanskega zemljepisa ter razlaganja temeljnih pojmov je snov zemljepisa sicer razdeljena na srednji šoli slično kakor na meščanski šoli; v ostalem pa je na srednji šoli nastopna razporedba snovi:

1. leto: glavne oblike celin in vodovja po svoji razdelitvi na zemlji; lega najznamenitejših držav in mest;

2. leto: Azija in Afrika; Evropa (splošno) in dežele južne Evrope ter Britanjsko;

3. leto: naša kraljevina (prej Avstro-Ogrska).

Temu baš obratno pa pričena meščanska šola zemljepisni pouk v 1. letu z našo državo, v 2. letu obravnava Evropo, v 3. letu ostale dele sveta in v 4. letu se povrne na temeljitejšo obravnavo naše države s posebnim oziranjem na promet, kulturo, statistiko, ustavoznanstvo.

Zakaj bi se morala učna načrta srednje šole in meščanske šole v zemljepisju tako očitno križati? Ali bi bila res nesreča za srednjo šolo, ako svoj zemljepisni načrt prilagodi meščanski šoli, kjer se obravnava snov po načelu »od bližnjega do oddaljenega«, pojasnjujoč temeljne zemljepisne pojme na zgledih iz ožje domovine! — Ako pa ne odneha srednja šola, no dobro, naj pa to stori — meščanska šola! Kaj nam mar očitana, da le odstranimo to nepotrebno nasprotstvo, v ničemer stvarno utemeljeno!

Slično je v zgodovinskem pouku. Srednja šola je dozdaj razporejala učno snov v naslednje 3 skupine, opirajoč se na staroklasično in velenemško stališče: 1. leto: stari vek, posebno Grki in Rimljani; 2. leto: srednji vek in novi vek do westfalskega miru; 3. leto: od westfalskega miru do sedanjega časa. Meščanska šola pa se je naslanjala na zgodovino dinastije Habsburgovcev, obravnavač 1. leto: stari vek in srednji vek do Rudolfa Habsburškega; 2. leto: od Rudolfa Habsburškega do Marije Terezije in 3. leto: od Marije Terezije nadalje. Ker smo se hvala Bogu, otresli velenemškega in habsburgovskega jerobstva, zato bomo pač naravno razdelitev zgodovinske učne snovi v skupine naslonili na zgodovino naših osvoboditeljev Srbov in na tista zgodovinska dejstva, ki so prevažna za vse Jugoslovane. In pri tej razdelitvi snovi, ki nam jo je šele izvršiti, vendar ne bomo zopet umetno ustvarjali razlik v načrtih obeh vrst šolstva, ampak v glavni smeri bomo ubrali skupno učno pot.

Da ne loči spodnje srednje šole od meščanske šole nepremostljiv prepad, to nam je pokazal tudi novi učni načrt slovenske in realnih gimnazijah, ki smo ga nedavno prejeli od šolskih oblasti, da ga proučimo in primerjamo z načrtom meščanskih šol.

In končno še ena izmed dozdevnih zaprek: francoščina, oziroma latinščina! Samo ob sebi je umevno, da ne bomo uvajali teh jezikov kot obveznih predmetov v meščanske šole, ki bi jih tako izpremenili v izrazito jezikovne šole. S tem pa še ni izrečeno, da ne bi mogli francoščine poučevati kot neobvezan predmet precej težaven in bi bil lahko vsaj v začetku malo hitreje izvajan. Šaljivi in priljubljeni zbor »Ne maram tebe«, ki so ga morali ponavljati, pa je bil pretirano hitro zapet. To je seveda stvar okusa. Šaljive zbere je navadno treba peti hitro, a ne — prehitro.

Koncert so »Zvonaši« zaključili z osmeroglasnim mešanim zborom »Svatba na poljani«, ki sta ga na klavirju spremljala gg. Brezovšek in Adamič sam. Skladba je vesela, živahna, napitniška, v srednjem delu posebno lepa. Izvajali so jo sigurno in temperamentno.

Zasluznemu pevovodji g. Prelovcu, ki je žel ves večer priznanje in pohvalo, so poklonili lep lovorov venec s slovenskimi trakovi.

Koncerta so se udeležili tudi gg. deželni predsednik dr. Baltič, vodja poverjeništa za uk in bogočastje dr. Skaberne, poverjenik dr. Ravnihar, general Maister i. dr. — Obisk je bil povoljen, v prvih vrstah parterja pa je bilo več sedežev praznih. Čudno! Ljubljanski odlični krogi ljubijo — glasbo! —4—

— kakor se že zdaj vrši na mnogih meščanskih šolah — in upam si izreči celo trditve (dasi se bo zdelo to komu naravnost glupo!), da namreč more dejansko sposoben (četudi brez izpričevala!) inteligent, bodisi učitelj, ki ima nekaj latinških razredov za sabo, bodisi — katehet, sodnik ali zdravnik v izjemnih slučajih poučevati v latinščini pičlo številce najnadarjenjših takole v majhnih gnezdecih, kjer se nahajajo meščanske šole. Seve, pouk se bi vršil čisto svobodno, a z vso odgovornostjo napram šolskemu nadzorstvu.

Koristi iz gospodarskih in vzgojnih ozirov bi bile morda vendarle večje nego vrzel, ki jo ulomimo s tako drznostjo v naše pedagoške principe! Vem, da ta misel za zdaj še ni niti zrela niti pereče aktualna, a odveč vendar ne bo, če se razgovorimo o tem, kar v drugih narodih menda že praktično izkušajo.

Razpravljajočemu v pričujočih vrsticah o možnosti zblizanja učnih načrtov srednje šole in meščanske šole, mi ni bil namen, usiljevati kake nove nazore ali okrnjevati lepo notranje ustrojstvo meščanskih šol, ampak zbuditi sem le hotel zanimanje in poglobiti razmišljanje v sedanjem času, pripravljajočem nam v novi državi nov šolski zakon.

R. Ž.:

Nekaj misli o poučevanju srbohrvaščine.

V 15. številki »Učit. Tovariša« je objavil ošek za srbohrvaščino Odgovor Marici II., v katerem nam podaja vodilne misli, ki so ga vodile pri sestavljanju učnega načrta za pouk srbohrvaščine na naših ljudskih šolah. Ker se zdi, da se bodo tudi učne knjige opirale na ta načrt, se mi zdi umestno, da opozorim na nekatere (po mojem mnenju) nedostatke, ki jih vsebuje ta načrt. V odgovoru čitam doslovno: ... določuje učni načrt za prvi dve leti pouka le vaje v cirilici in se ozira na ostali jezikovni pouk le toliko, kolikor je potreben za umevanje besedila. Za praktične jezikovne vaje na podlagi učnih knjig, posebno za poglobitev v tolikšno znanje srbohrvaščine, ki je potrebna za umevanje srbske ali hrvatske knjige, se nudi v ostalih šolskih letih še dovolj prilik.

Kakor da bi čital v metodiki za poučevanje nemškega jezika! Po mojem mnenju bi morale biti smernice čisto drugačne. Ta učni načrt bi bil morebiti primeren za poučevanje kakega tujega — neslovenskega jezika, ne pa tako sorodne srbohrvaščine.

Vedno poudarjamo, da ne poznamo ne slovenskega, ne hrvatskega, ne srbskega jezika, ampak da je to pravzaprav le en jezik razdeljen v tri narečja. V čem obstoji razlika med temi narečji, ali kaj tvori pravzaprav za nas Slovence bistvo srbohrvaščine? V prvi vrsti so to nekatere slovniške oblike, kisti debila našim besedam so po večini ista. K temu pridejo besede, ki imajo drugačno deblo kot v slovensščini in končno ima srbski del našega naroda še cirilico.

Izhajajoč iz teh premis prihajam do zaključka, da je srbohrvaščina naši slovensščini precej slična. Nastane pa za učitelja vprašanje: Na kateri način privedem svoje učence najlažje do cilja — t. j. do spoznavanja bistva tega narečja?

Premišljujoč o tem sem prišel do sledečega zaključka, ki se mi zdi edino pravi: Skušal bom najprej, opuščajoč vse nebitvene razlike, pripraviti učence do tega, da bodo na slovenskim sličnih be-

sedah opazili in pojmovali najnavadnejše slovniške oblike, ki so iste ali slične našim, pazil bom pri tem, da jim pokažem vse sličnosti, ter jim tako odstranim strah pred težkočami. To bi bil po mojem mnenju smoter za 3. šolsko leto (t. j. prvo leto pouka).

V 4. šolskem letu (drugo leto pouka) bi to poznavanje slovniških oblik poglobil, podal jim nekaj besednega zaklada, ki ga pozna le srbohrvaščina ter jih tako vsaj deloma usposobil, da lahko čitajo z razumevanjem razne hrvatske povesti lahke vsebine.

V 5. šolskem letu bi pa šele začel vzporedno s poglobljanjem te tvarine tudi s poučevanjem cirilice; tako da bi učenci ob sklepu tega šolskega leta lahko čitali krajše sestavke v cirilici poleg latinice.

V 6. šolskem letu pa bi za vajo čital le cirilico ter tudi pisal razne vaje in naloge le v cirilici.

Menim, da bi bile te smernice vsaj za sedanjí čas najprimernejše. Ne smemo namreč prezreti dejstva, da smo učitelji po ogromni večini neveščji srbohrvaščine ter da nam tudi letošnji tečaji ne bodo veliko pomagali. Računati je treba namreč s potrebo, da se učitelj, ki bo poučeval ta predmet, najprej sam seznanil s tem narečjem.

Konečno še eno opazko glede čitanke! Mislim, da bi bilo najbolje, da se izda (že iz ekonomskih ozirov) ena sama čitanka, ki pa naj vsebuje poleg čtiva še kratke slovniške opazke in rečnik. Rad bi opozoril sestavljajča take čitanke, da so poetični sestavki za prvo leto pretežki.

Upam, da sem s temi vrsticami vsaj deloma pripomogel k primernejši rešitvi vprašanja, ki sedaj najbolj razburja podelno učiteljstvo.

Načelna vprašanja* za zakon o narodnih šolah.

1. Vrste narodnih škola i njihov zadatak (dovesti u vezu sa ustavnim odredbama);
2. Privatne škole;
3. Podizanje i izdržavanje narodnih škola;
4. Obrazovanje školskih opština;
5. Dužnosti školske opštine i države prema škol;
6. Predstavnik školske opštine i njihove dužnosti;
7. Podizanje školskih zgrada;
8. Snabdevanje škola potrebama;
9. Školske blagajne i isplate školskih potreba;
10. Školski fondovi;
11. Otvaranje narodnih i privatnih škola;
12. Odnos škole prema građanima, porodici, opštini i crkvi;
13. Uredjenje narodnih škola;
14. Učenici, pohodjenje, koedukacija, diferenciranje;
15. Nastava i vaspitanje;
16. Nastavnici: a) sprema, b) prava, c) dužnosti, č) dalje usavršavanje;
17. Popunjavanje učiteljskih mesta;
18. Gradska i seoska škola;
19. Produžne škole;

* Predstoječe točke prinaša »Narodna Prosveta« z dne 21. t. m. ter jim dodaja nastopno opazko: »Ovo su načelna pitanja, o kojima treba uže komisija glav. prosvet. Saveta, da dade izradjina mišljenja, koja će poslužiti kao osnovnica za izradu novog projekta zakona o narod. školama. O ovim pitanjima g. ministar već je tražio mišljenje glavnog odbora Učitel. Udruženja.« Ured.

20. Odnos narodne škole prema gimnaziji;

21. Prosvetne vlasti, centralna ili pokrajinska;

22. Uprava i nadzor nad narodnim školama;

23. Savetodavna školska tela: a) nastavničke veče, b) oblasni nastavniki zbor, c) nadzorni svet;

24. Prelazna naređenja.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

ZAHVALA.

Volitve zastopnikov učiteljstva v višji šolski svet so končale s častno zmago za našo organizacijo. Pokazale so svetu, koliko vzorne discipline je v naših vrstah, »kadar je braniti časti in pravde učiteljskemu stanu ter so doprinesle sijajni dokaz preizkušene zvestobe vsega našega članstva napram vodstvu UJU. Zaman so se zaganjali valovi nasprotnikov, da bi razdvoili naše vrste ter rušili temelje, na katerih slonita naša sila in naš ugled, zaman so bili vsi njihovi nečedni napori: zrušili so se že pri prvem navalu ob stanovski zavednosti našega članstva.

Ožji svet UJU, poverjeništvu Ljubljana smatra za svojo dolžnost, da se vsem svojim članom, ki so dosledno in kompnaktno volili od organizacije predlagano in od okrajnih učiteljskih društev odobreno kandidatno listo, najiskrenejše zahvaljuje za izkazano zaupanje. Prepričani naj bodo, da bodo njihovi izvoljeni zastopniki znali v naši najvišji šolski korporaciji vselej tako nastopati, kakor zahtevata to čast in ugled šole in učiteljskega stanu.

Ožji svet UJU, poverlj. Ljubljana.

+ Seja širšega sosveta (ožji svet in predsedniki vseh okrajnih učiteljskih društev) se vrši binkoštni torek, dne 17. maja t. l. ob 8. uri zjutraj v Ljubljani v magistratni dvorani. — Dnevni red seje se objavi v prihodnji številki. — Ako bi bil kdo izmed predsednikov zadržan, naj ga zastopa kak odbor član. — Samostojne predloge je vpslati vsaj 3 dni pred sejo. Zastopana naj bodo vsa društva! Ker je seja javna, ima pravico prisostvovanja vse organizirano članstvo, kolikor glede tajnosti seje širši svet drugače ne določi. — Stroške članov širšega sosveta nosijo okrajna društva. Posebna vabila se ne bodo razposiljala, na kar že sedaj opozarjamo okrajna učiteljska društva.

UJU, poverjeništvu Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Prekmursko učiteljsko društvo bo zborovalo dne 12. maja t. l. točno ob 10. uri v Murski Soboti.

Vzpored: 1. Zapisnik, 2. Dopisi, 3. Učni načrt, 4. Podavanje o imenimiki, 5. Stanovske zadeve (pravila i. dr.) Gostje in prijatelji šole dobrodošli. Tov. pevci in pevke pridejo ob pol 10. uri. Imenom odbora: A. Požegar.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer zboruje v četrtek dne 12. maja t. l. ob 10. uri pri Sv. Juriju ob Ščavnici s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik, 2. Dopisi, 3. O pomenu in potrebi nadaljne izobrazbe učiteljstva, Poroča tov. Cvetko, 4. Praktični poskusi iz kemije na ljudski šoli. Razkazuje tov. Ivanjšič, 5. Razgovor o proslavi društvene petdesetletnice, 6. Razne stanovske in šolske zadeve. Pred pričetkom zborovanja se vrši pevška vaja, Pridite polnoštevilno! — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo dne 7. aprila v veliki dvorani Narodnega doma ob 10. uri ob prav povoljni udeležbi. — Tov. predsednik Albin Spreitzer pozdravi

† Franc Meško.

List za listom pada — — —

Bilo je 31. prosinca, ko sem se po daljši odsotnosti zopet vrnil na Zidant most. Našel sem Te precej dobre volje pri oknu slonečega, in Tvoje prve besede so bile: »Vidiš, sedaj sem pa že zopet na konju.« Revež pač nisi slutil, da je to le mir pred viharjem. Ko sem zopet odhajal, tudi nisem slutil, da mi poslednjikrat stiskaš roko. Bolezen je bila sicer nevarna, a pomlad je prihajala v deželo; nje toplo solnce vzbujalo zopet novo življenje. To je nas vse navdajalo z novim upanjem. A kruta bolezen je že preveč napredovala, ni bilo več rešitve.

In ravno črez 4 tedne si izdihnil svojo blago dušo. Megleno jutro je bilo, ko se je širila ta žalostna novica po Zidanem mostu. Vsakemu, ki jo je slišal, je zastal korak, neverjetno je pogledal pripovedovalca, češ: saj ni mogoče. A bila je bridka resnica; zapustil si nas za vedno. Zalostno je zapel zvonček, tužno je zašumela Savinja...

Nj se Ti izpolnila iskrena želja, da bi se preselil na stara leta tja doli med Poljanec na Dravskem polju, ki si jih tako vzljubil za svojega večletnega službovanja med njimi.

Pomlad je šla v deželo, vse se je vzbujalo k novemu življenju, a naša srca sta trgala jad in tuga, ko smo Te spremili na Tvoji zadnji poti — Zidani most in Loka še nista videla takega spreveda; gotovo bi se bil začudil tudi Ti sam, ko bi bil videl to množico prijateljev in znancev iz vseh slojev. In kaj še-le, ko bi bil slišal v srce segajoče govore č. g. dekana dr. Krulca, g. nadzornika Černeja ter starega Zidanmoščana in narodnega predstavnika g. Deržiča. Vsi smo jokali; tudi Ti bi bil plakal, saj si bil rahločutečega srca. In sedaj Te ni več, a Tvoj duh živi med nami. Tvoja plemenita dela ostanejo zapisana z zlatimi črkami v naših in srcih mladine, ki si jo vedno ljubil. Saj še kot težko bolan si rad prišel med njo, da si se razveselil na njenih rudičih licih in na njenem veselem skakanju.

Pozabili Te pa tudi ne bodo oni, ki si jim lajšal trpljenje v času svetovne vojne kot pravi samaritan. Bil si vedno priprav-

ljen vsako uro, ko so Te klicali podnevi in ponoči na samaritansko delo, koliko hvaležnih src je zadržtelo in vzdihnilo, ko je prišla do njih prežalostna novica, da Te ni več med živimi. Ta mi je lajšal bolečine in dal požirek vode ali krepčilnega čaja! Bog mu povrni in daj večni mir in pokoj!

In kako skrben soprog in oče si bil! Živel si kot samotar, dasiravno Te je tudi tu in tam kam vleklo, da si le svojo obitelj dostojno preživel v tistih hudih časih, ko ni bilo kruha in se je dobilo le kaj za drag denar. Le jokajte za njim, saj je teli solz res vreden! Izgubili ste z njim res skrbnega in blagega soproga ter očeta, ki je raje sam trpel, da je le videl zadovoljne in srečne svoje drage.

Tebi pa, dragi France, bodi zemljica lahka!

Podpirajte

„Jugoslovansko Matico!“